

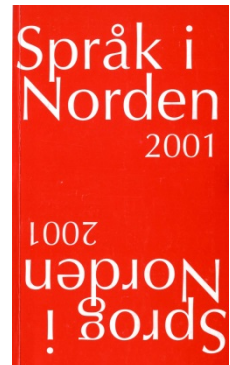
Sprog i Norden

Titel: Engelsk i dansk: Sproglig normering. En undersøgelse af unge storkøbenhavneres holdninger til bøjning og stavning af engelske ord i dansk

Forfatter: Margrethe Heidemann Andersen

Kilde: Sprog i Norden, 2001, s. 129-136

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>

© Nordisk Sprogråd

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Engelsk i dansk: Sproglig normering

En undersøgelse af unge storkøbenhavnernes holdninger til bøjning og stavning af engelske ord i dansk.

Margrethe Heidemann Andersen

I ph.d.-projektet *Engelsk i dansk. Sprogholdninger i Danmark* har jeg blandt andet undersøgt om unge storkøbenhavnere foretrækker engelsk eller dansk bøjning og stavemåde af engelske lån. I denne artikel vil jeg give resultaterne af mine undersøgelser, og jeg vil undersøge om informanternes holdninger varierer med køn og bopælskommune.

Om informanterne og dataindsamlingen

Informanternes holdninger er blevet undersøgt ved hjælp af spørgeskemaer der er blevet uddelt på folkeskoler og gymnasier i Storkøbenhavn. I undersøgelsen medvirker 9 folkeskoleklasser (alle 9.-klasser) og 6 gymnasieklasser (ligeligt fordelt på 1., 2. og 3.g.) fra 3 kommuner. Kommunerne er valgt ud fra den gennemsnitlige personindkomst i kommunen således at der i undersøgelsen medvirker en kommune med en lav gennemsnitlig personindkomst (Ishøj), en kommune med en mellem gennemsnitlig personindkomst (Ballerup), og en kommune med en høj gennemsnitlig personindkomst (Gentofte).

Antallet af kvindelige informanter er højere end antallet af mandlige informanter (140 piger, 99 drenge). Det skyldes at spørgeskemaerne er blevet uddelt i flere sproglige end matematiske klasser. Det samlede antal spørgeskemaer er her 239.

Ordudvalget

I spørgeskemaet er informanterne blevet bedt om at angive om de foretrækker engelsk eller dansk stavemåde og bøjning af en række ord. Ordene er valgt ud fra følgende kriterier: 1) der skal være tale om ord med en vis udbredelse inden for almensproget. Det vil mere præcist sige at ordene skal kunne findes i Sprognævnets samlinger, i *Retskrivningsordbogen* eller i *Nye ord. Ordbog over nye ord i dansk 1955-1998*; 2) der skal være tale om en ret bred aldersmæssig fordeling af ordene og 3) der skal være tale om relativt frekvente ord. For en god ordens skyld skal det understreges at der kun er tale om et begrænset ordudvalg, og at udvalget derfor ikke på nogen måde gør krav på at være udtømmende.

Bøjning

Informanterne er i spørgeskemaer blevet bedt om at angive om de foretrækker dansk eller engelsk bøjningsform af følgende ord:

Ord	Datering	Dansk bøjningsform	Engelsk bøjningsform ¹
coaster	1949	coastere	coasters
motherfucker	1980	motherfuckere	motherfuckers
backpacker	1994	backpackere	backpackers
overhead	1968	overheader	overheads
skinhead	1969	skinheader	skinheads
check	1897	check	checks

¹ Engelsk bøjningsform bruges om alle -s-bøjninger, også ved ord der ikke har flertals -s på engelsk (jf. ordet mail der er utælleligt på engelsk). Overhead er et pseudolån (det tilsvarende ord er transparency sheet), men også her betegnes overheads som engelsk bøjningsform i modsætning til den danske overheader.

job	1968	job	jobs
mail	1990	mail	mails
link	1995	link	links
heat	1837	heat	heats
jeep	1945	jeeper	jeeps
backup	1972	backupper	backups
interview	1878	interview; interviewer	interviews
butterfly	1934	butterfly	butterflies
hobby	1929	hobbyer	hobbies
dummy	ca. 1995	dummyer	dummies
teletubby	ca. 1998	teletubbyer	teletubbies

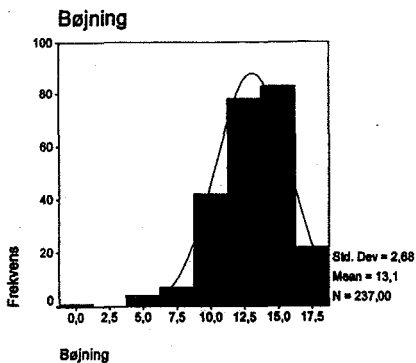
Stavning

Informanterne er ligeledes blevet bedt om at angive hvilken stavemåde eller staveform de foretrækker af følgende ord:

Ord	Datering	Dansk stavemåde	Engelsk stavemåde
funky	1971	funkig	funky
checke	1949	tjekke	checke
foto	1921	foto	photo
phoner	1990	foner	phoner
commitment	ca. 1967	kommitment	commitment
score	1927	skore	score
techno	1989	tekno	techno
bulldog	1745	buldog	bulldog
appendiks	omkring 1700	appendiks	appendix
boksershorts	1960	boksershorts	boxershorts
booking	ca. 1955	bookning	booking

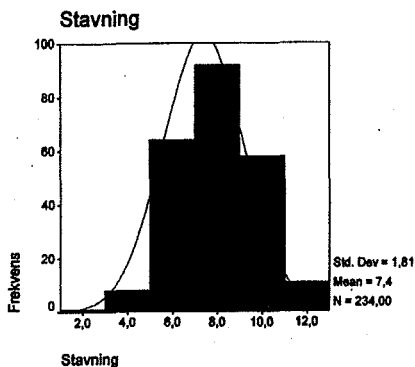
Resultater

I spørgeskemaet bliver informanterne først bedt om tage stilling til om de foretrækker engelsk eller dansk bøjning af 17 forskellige

ord. Jeg har ved hver informant talt sammen hvor mange ord han eller hun foretrækker bliver bøjet på engelsk. Da der i alt er 17 ord, kan informanten få en score på mellem 0 og 17, hvor 0 angiver at informanten i ingen tilfælde overhovedet har foretrukket den engelske bøjningsform, mens 17 angiver at informanten i alle tilfælde har foretrukket den engelske bøjningsform. Histogrammet ovenfor viser resultaterne for alle informanterne:

Middelværdien for samtlige informanter er 13,1. Det vil sige at informanterne i gennemsnit foretrækker at 13 ud af de 17 ord bliver bøjet på engelsk. Histogrammet siger intet om hvilke ord det er informanterne foretrækker bliver bøjet på engelsk, og om det evt. er de samme ord. Men det fortæller at langt størstedelen

af de unge sprogbrugere i Storkøbenhavn foretrækker at de engelske lån beholder deres oprindelige bøjningsform og dermed ikke tilpasses dansk morfologi.

Informanterne er også blevet bedt om at angive om de foretrækker engelsk eller dansk stavemåde af 11 forskellige ord. Fremgangsmåden er den samme som nævnt ovenfor, og histogrammet nederst på side 132 viser det samlede resultat:

Middelværdien er her 7,4. Det tal viser at de unge sprogbrugere i høj grad også er positive over for at de engelske låneord beholder deres engelske stavemåde, men at der dog er nogle ord som de foretrækker bliver fordansket.

Den samlede konklusion er at unge storkøbenhavnere er positive både over for engelsk stavemåde og over for engelsk bøjning af engelske låneord i dansk. Hvilke ord det er informanterne foretrækker bliver stavet på engelsk, og hvilke de foretrækker bliver stavet på dansk, siger grafen ikke noget om. Men det er oplagt at fx ordenes alder i dansk kan have en betydning for informanternes holdninger til bøjningen og stavningen af dem.

Køn

Jeg har undersøgt om der er forskel på drengenes og pigernes holdninger til bøjning og stavemåde af de engelske låneord. Følgende tabel angiver middelværdien for de mandlige og de kvindelige informanter mht. bøjning og stavning:

	Bøjning		Stavning	
	Middelværdi	Spredning	Middelværdi	Spredning
Dreng	13,0	2,70	7,4	1,85
Piger	13,2	2,44	7,4	1,78

Middelværdien er næsten ens ved spørgsmålet om bøjningsform. En t-test viser at forskellen ikke er statistisk signifikant. Ved spørgsmålet om stavemåde er middelværdien fuldstændig ens.

På denne baggrund kan vi konkludere at køn ikke har nogen betydning for de unges holdninger til bøjning og stavning af engelske lån i dansk.

Bopælskommune

Følgende tabel viser middelværdier og spredninger for hver af de tre kommuner Gentofte, Ballerup og Ishøj. De tre kommuner er som tidligere nævnt forskellige mht. den gennemsnitlige personindkomst i kommunen:

	Bøjning		Stavning	
	Middelværdi	Spredning	Middelværdi	Spredning
Gentofte	13,8	2,16	7,8	1,84
Ballerup	12,6	2,39	7,1	1,64
Ishøj	12,7	3,30	7,3	1,88

Skemaet viser at det er informanterne i Gentofte der i flest tilfælde foretrækker såvel engelsk stavemåde som engelsk bøjningsform af de engelske lån i dansk. Dernæst kommer informanterne fra Ishøj, mens informanterne fra Ballerup er dem der i færrest tilfælde foretrækker at de engelske lån beholder deres oprindelige bøjningsform og stavemåde. Det er med andre ord informanterne fra den rigeste kommune der her den mest positive holdning over for engelsk bøjning og stavning af engelske lån i dansk, mens det er informanterne fra midterkommunen der er mest negativt stemt over for engelsk bøjningsform og stavemåde. Ved spørgsmålet om bøjningsform af de engelske lån er tallene statistisk signifikante ($p = 0,004$ ved envejsanalyse).

Diskussion

Resultaterne af mine undersøgelser vise to ting: for det første at unge storkøbenhavnere generelt er positive over for engelsk bøjning og engelsk stavemåde af engelske ord i dansk. For det

andet at informanternes køn ikke har nogen betydning for deres holdninger, men at deres bopælskommune har. Jeg har endnu ikke arbejdet så meget med mine data at jeg umiddelbart kan forklare hvorfor informanterne i Gentofte i flere tilfælde foretrækker engelsk bøjningsmåde og engelsk stavemåde af engelske lån i dansk end informanterne i Ishøj og i Ballerup. Men det er muligt at Gentofteinformanternes opvækst har betydning for deres holdninger til engelske lån i dansk fordi mange af dem er mere fortrolige med det engelske sprog end Ishøj- og Ballerupinformanterne. En af del af Gentofteinformanterne er således opvokset med engelsktalende au pair-piger, har gået på internationale skoler rundt om i verden, eller er børn af forældre som gennem deres arbejde hyppigt er i kontakt med engelsktalende forretningsforbindelser og venner. For disse unge kan den engelske bøjningsform og den engelske stavemåde virke mere "naturlig" fordi de har været mere vant til at tale engelsk – også uden for skolen – end deres jævnaldrende kammerater fra Ballerup og Ishøj.

Generelt er alle de unge stort set positive over for engelsk bøjningsform og stavemåde af engelske lån i dansk. Det skyldes formentlig at engelsk er prestigesprog for de unge. Pia Quist har i en artikel i et tidsskrift om unge, identitet og sprog analyseret et gruppeinterview med fire danske 14-årige drenge fra en folkeskole i Køge. I et uddrag af dette gruppeinterview bruger to af drengene engelske udtryk (*fuck t-shirt, so fucking what*) til at markere sig som overlegne i forhold til en tredje dreng, og Quist skriver at det kan de gøre ved at trække på den status engelsk nyder i samfundet i al almindelighed og blandt unge i særdeleshed (Quist 2000:24 f.). I forlængelse heraf kan man slutte at jo mere engelsk et udtryk er, jo mere status giver det. Eller med andre ord: engelske låneord der bliver bøjet og stavet på engelsk, er mere prestigefyldte end engelske låneord der bliver bøjet og stavet på dansk.

De informanter jeg har arbejdet med i forbindelse med dette ph.d.-projekt, er unge. Når man er ung, er man i en periode af sit liv hvor man gør op med sit gamle identitet og levevis og skaber

sig en ny identitet. Denne nye identitet opstår ofte i samspil med andre unge. I forbindelse med en afhandling om unges tilhørsforhold til "det offentlige miljø" har Mats Lieberg interviewet nogle unge mennesker om hvad det betyder at være en del af en gruppe. En ung mand svarer: "Det jag gillar med gänget, det är att man liksom kan finna sig själv i de andras personlighet, om man säger så" (Lieberg 1992:67). Gruppen fungerer altså som et spejl hvori man kan betragte sig selv i forhold til de andre (Lieberg 1992:59).

Alle unge skal igennem puberteten og de identitetskriser der opstår som følge heraf. Det giver et fælles udgangspunkt som binder unge sammen på tværs af køn, socialt tilhørsforhold og etnicitet. Det der er vigtigt, er at man er ung – ikke om man er dreng eller pige, tyrker eller dansker.

Litteratur

- Andersen, Margrethe Heidemann (2000): *Køn og socialklasse. En undersøgelse af unges holdninger til engelske låneord i dansk*. I: Widell m. fl. (red.): 8. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Århus.
- Indenrigsministeriet: *Udlændinge i danske kommuner og amtskommuner pr. 1.1.2000* (www.indenrigsministeriet.dk).
- Jarvad, Pia. 1999: *Nye ord. Ordbog over nye ord i dansk 1955-1998*. Gyldendal.
- Kristiansen, Tore. 1991. *Sproglige Normidealer på Næstvedegnen. Kvantitative Sprogholdningsundersøgelser*. Upubliceret ph.d.-afhandling. Københavns Universitet.
- Lieberg, Mats. 1992. *Att ta staden i besittning. Om ungas rum och rörelser i offentlig miljö*. Lund.
- Quist, Pia. 1999. Unge, identitet og sprog. Operationalisering af identitetsbegreber i en empirisk undersøgelse. I: Kotsinas m. fl. (red): *Ungdom, sprog og identitet. Rapport fra et nettverksmøde*: 23-38.
- Retskrivningsordbogen, 2. udg., 1996.